

Studia nad wczesnonowożytną kulturą druku często wiążą się nie tylko z badaniem zjawisk artystycznych, ale również z analizą sposobów tworzenia i przekazywania informacji za pomocą wizerunków. Idąc tym tropem, projekt **Zamki, konie i anioły. Moźni patroni, ziemska wiedza i niebiańska mądrość w twórczości Tomasza Makowskiego (ok. 1575 - ok. 1630)** ma na celu zbadanie znaczącej, ale wciąż zaniedbywanej, twórczości polskiego grafika Tomasza Makowskiego. Celem projektu jest nie tylko opracowanie historii początków rytownictwa w Rzeczypospolitej Obojga Narodów, ale przede wszystkim zbadanie funkcji druków w przekazywaniu wiedzy. Ogólne założenia projektu to:

Skupienie się przede wszystkim na informacyjnej – a nie perswazyjnej czy czysto estetycznej – funkcji drukowanych obrazów jako przekazań wiedzy

Skupienie się na relacjach między umiejętnościami drukarza a oczekiwaniami jego mecenasów

Na początku XVII wieku produkcja rycin stanowiła wyjątek w Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Jednym z pionierów tej techniki był Tomasz Makowski. Jego dzieła obejmują szeroki zakres tematów, takich jak: geografia, wydarzenia bieżące i polityczne, propaganda, hodowla koni i jeździectwo, religia. „Wiedza ziemska” w dorobku Makowskiego jest dostępna, m.in. w planie Moskwy i słynnej mapie Wielkiego Księstwa Litewskiego (Mapa Radziwiłłowska) oraz na ilustracjach do popularnego podręcznika hodowli koni *Hippica to iest o koniach Xsięgi*. „Mądrość niebiańską” w twórczości Makowskiego upowszechniają ilustracje do książki o kulcie aniołów *De Santctis Angelis Libellus*. Ryciny Makowskiego przedstawiały więc różne obszary, a nawet wymiary rzeczywistości; można je więc rozumieć – trawstując słynne powiedzenie Leonarda da Vinci – jako „ster i wędzidło” wiedzy. Wiarygodność przekazywanej w drukach wiedzy zależała jednak, podobnie jak w przypadku dobrego prowadzenia konia, od dwóch czynników: jakości sprzętu i umiejętności drukarza. Pierwszy z nich dotyczy kwestii dostępności prasy miedziorytniczej, która w tym regionie była jeszcze rzadkością (w przeciwieństwie do prasy typograficznej czy drzeworytniczej). Umiejętności Makowskiego wydają się przeciętne na tle najwybitniejszych grafików epoki, ale był on lokalnym pionierem techniki rytowniczej.

Twórczość Makowskiego, rozpatrywana zarówno pod względem produkcji, jak i recepcji odbitek, daje unikalny wgląd nie tylko w kwestie specyficzne dla początków rytownictwa w Rzeczypospolitej Obojga Narodów, ale także w kilka szerszych zagadnień związanych z rolą druku w propagandzie politycznej i przekazywaniu wiedzy w okresie wczesnonowożytnym. Wyjątkową korzyścią płynącą ze studiowania twórczości Makowskiego będzie zrozumienie mechanizmów wdrażania nowej techniki – miedziorytu w peryferyjnych regionach Europy. Europa Wschodnia, choć słabo zbadana, może wnieść nowe spojrzenie na funkcje druków, a także rzucić nowe światło na kryteria oceny produkcji artystycznej. Wydaje się prawdopodobne, że polscy mecenasowie Makowskiego uważali jego dzieła za wyjątkowe ze względu na technikę rytowniczą niemal tak samo jak ze względu na wartość informacyjną. Analiza spuścizny Makowskiego z pewnością wniesie wiele nowego do historii wczesnonowożytnej geografii i zoologii, biorąc pod uwagę, że dotychczas badacze opracowywali polskie kontakty najbardziej znanych uczonych połowy i końca XVI wieku, Conrada Gessnera i Ulisse Aldrovandiego, ale znacznie mniej uwagi poświęcali początkom XVII wieku.